

Δίκαιο των Ανηλίκων

Ενότητα 2: Το δίκαιο πρόνοιας και αρωγής ανηλίκων

Αγγελική Γ. Πιτσελά, Αν. Καθηγήτρια Εγκληματολογίας-Σωφρονιστικής
Τμήμα Νομικής Σχολής ΑΠΘ

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Το δίκαιο πρόνοιας και αρωγής ανηλίκων

Προσωπικό και αντικειμενικό πεδίο
εφαρμογής

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Περιεχόμενα ενότητας

1. Προσέγγιση του δικαίου πρόνοιας και αρωγής ανηλίκων: Προσωπικό και αντικειμενικό πεδίο εφαρμογής.
2. Διαπαιδαγώγηση, στήριξη και αρωγή σε περιπτώσεις διακινδύνευσης της ανέλιξης του ανηλίκου.

Σκοποί ενότητας

- Να παρουσιαστούν οι περιπτώσεις τοποθέτησης ανηλίκου σε ίδρυμα αγωγής.
- Να κατανοηθεί ότι στο στάδιο της πρόληψης η εισαγωγή του ανηλίκου σε ίδρυμα γίνεται με ιδιαίτερη φειδώ και κατά κανόνα κατόπιν αίτησης των γονέων.
- Να δοθεί έμφαση στο δικαίωμα του παιδιού να συμμετέχει στη διαδικασία.

Δίκαιο πρόνοιας και αρωγής ανηλίκων υπό ευρεία έννοια

- Το σύνολο των κανόνων που αναφέρονται στην προστασία, μέριμνα, υλική, ψυχολογική, συναισθηματική και κοινωνική στήριξη, καθώς και στην κοινωνικοποίηση των ανηλίκων που για ποικίλους λόγους βρίσκονται σε κίνδυνο ή αντιμετωπίζουν δυσχέρειες κοινωνικής προσαρμογής.
- Αποσκοπεί στη δημιουργία των αναγκαίων προϋποθέσεων για την επίτευξη της κοινωνικής ένταξης των ανηλίκων και κατ' επέκταση την αποτροπή κινδύνων από την κοινωνία γενικότερα.
- Διασφαλίζει την εκμάθηση από τη νέα γενιά των αξιών, βασικών αρχών και προσανατολισμών της κοινωνίας των ενηλίκων, των προτύπων και κανόνων συμπεριφοράς.

Κανόνες προνοιακού χαρακτήρα στο οικογενειακό δίκαιο (1 από 2)

- Προϋποθέσεις εισαγωγής σε ίδρυμα αγωγής (άρθρο 17 παράγραφος 5 του ν. 2298/1995 όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 10 του ν. 3860/2010):
  - Ανήλικοι, οι οποίοι αποδεδειγμένα διαβιώνουν σε κοινωνικό περιβάλλον ατόμων τα οποία τελούν καθ' έξη ή κατ' επάγγελμα αξιόποινες πράξεις. Όχι σε κάθε περίπτωση δυσχερειών κοινωνικής προσαρμογής.
  - Γνωμάτευση του Επιμελητή Ενηλίκων ότι δεν είναι εφικτή ή σκόπιμη η ένταξή τους σε προνοιακό ίδρυμα φιλοξενίας ανηλίκων.
  - Αίτηση από τους ίδιους τους γονείς ή τρίτους, οπότε χρειάζεται η γραπτή συναίνεση των γονέων ή
  - Διάταξη του Εισαγγελέα Ανηλίκων (ως έσχατο μέτρο, ά. 1533 παρ. 1 ΑΚ), οπότε δεν απαιτείται η συναίνεση των γονέων και
  - Απόφαση του Δικαστή Ανηλίκων, ο οποίος διατάσσει την εισαγωγή του ανηλίκου σε ίδρυμα αγωγής αφού λάβει υπόψη την προσωπικότητά του και τις κοινωνικές συνθήκες του περιβάλλοντός του, μετά από ακρόασή του (ανάλογα με την ηλικία του και τον βαθμό ωριμότητάς του, κατ' άρθρο 12 παρ. 1 Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού), συνεκτιμώντας και τη γνωμάτευση του Επιμελητή Ανηλίκων
- Προσοχή, με το άρθρο 11 του ν. 4322/2015 «Μεταρρυθμίσεις ποινικών διατάξεων, κατάργηση των καταστημάτων κράτησης Γ' τύπου και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ Α' 42), καταργήθηκε η εισαγωγή σε ίδρυμα αγωγής στο πεδίο της πρόληψης (κατάργηση του άρθρου 17 παρ. 5 του ν. 2298/1995).

Κανόνες προνοιακού χαρακτήρα στο οικογενειακό δίκαιο (2 από 2)

- Η ιδρυματική αγωγή κατέστη διεθνώς αντικείμενο έντονης κριτικής, ιδίως λόγω της πλημμελούς κοινωνικοποιητικής της αποτελεσματικότητας.
- Παιδοκεντρική αντίληψη.
- Ευημερία και συμφέρον του παιδιού (ά. 1511 ΑΚ και άρθρα 3 και 40 ΔΣΔΠ).

Περιπτώσεις τοποθέτησης ανηλίκου σε ίδρυμα αγωγής

Άρθρο 17 παρ. 4 του ν. 2298/1995.

- ✓ Στο στάδιο της προδικασίας μπορεί να διατάσσεται σε βάρος του ανήλικου *κατηγορουμένου* το αναμορφωτικό μέτρο της τοποθέτησης σε ίδρυμα αγωγής μόνο σε περίπτωση παραβίασης ενός ή περισσότερων εξωιδρυματικών αναμορφωτικών μέτρων που του επιβλήθηκαν ως *περιοριστικοί όροι* (άρθρο 282 § 2 Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, όπως τροποποιήθηκε με τον ν. 4322/2015).
- ✓ Ως αναμορφωτικό μέτρο μετά τη δίκη.

➔ Η ανωτέρω απαρίθμηση είναι **περιοριστική**.

Το προσωπικό πεδίο εφαρμογής

- Αφορά ανηλίκους μεταξύ του 8ου και του 18ου έτους της ηλικίας τους συμπληρωμένων.
- Η προνοιακή ανηλικότητα ταυτίζεται με την ποινική ανηλικότητα.

Η γνώμη του παιδιού

Η «συμμετοχή» (participation), η οποία καθιερώνεται στο ά. 12 Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού, αποτελεί μια θεμελιώδη δεσμευτική αρχή.

Κριτήρια εισαγωγής ανηλίκου σε ίδρυμα χωρίς τη συναίνεσή του: Κατευθυντήριες Γραμμές του Ριάντ

1. Βλάβη από τους γονείς ή τους επιτρόπους.
2. Κακοποίηση (σεξουαλική, σωματική, συναισθηματική) από τους γονείς ή τους επιτρόπους.
3. Απειλή σωματικού ή ηθικού κινδύνου που οφείλεται στη συμπεριφορά των γονέων ή επιτρόπων του.
4. Σοβαρός κίνδυνος που εκδηλώνεται μέσα από την ίδια τη συμπεριφορά του και δεν αντιμετωπίζεται με ηπιότερο μέσο.

**Σας ευχαριστώ πολύ για την προσοχή
σας.**

**Αγγελική Γ. Πιτσελά, Αν. Καθηγήτρια
Εγκληματολογίας - Σωφρονιστικής,
Τμήμα Νομικής Σχολής ΑΠΘ.**

Βιβλιογραφία

Α. Πιτσελά, *Η ποινική αντιμετώπιση της εγκληματικότητας των ανηλίκων*, ζ' εκδ., εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2013, σελ. 1-23.

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Αγγελική Γ. Πιτσελά.
«Δίκαιο των Ανηλίκων. Το δίκαιο πρόνοιας και αρωγής ανηλίκων.». Έκδοση:
1.0. Θεσσαλονίκη 2014. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση:
<http://opencourses.auth.gr/OCRS268/>.

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά - Παρόμοια Διανομή [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

